

© Рібцун Ю. В. Дошкільні логопедичні пункти: актуальні проблеми сьогодення / Ю. В. Рібцун // Проблеми та перспективи формування інноваційної системи освіти в ХХ столітті : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 3–4 лют. 2012 р., м. Львів. – Львів : Львівська педагогічна спільнота, 2012. – С. 63–65.

Рібцун Ю. В.,

*кандидат педагогічних наук, старший науковий співробітник
лабораторії логопедії Інституту спеціальної педагогіки НАПН України,
м. Київ, Україна*

ДОШКІЛЬНІ ЛОГОПЕДИЧНІ ПУНКТИ: АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ СЬОГОДЕННЯ

Останнім часом спостерігається значне збільшення кількості дошкільників із порушеннями як загального психофізичного, так і мовленнєвого розвитку. Серед них є такі, які не мають складного мовленнєвого дефекту, тому не підлягають зарахуванню до логопедичних груп спеціальних дошкільних навчальних закладів (ДНЗ) компенсуючого типу для дітей із порушеннями мовлення (ПМ). За статистикою, наведеною у дослідженнях різних авторів Європи та СНД, порушення звуковимови спостерігається у 17–42% дітей дошкільного віку, причому існує стійка тенденція до збільшення їх кількості. Так, за даними професора М. Ханемана (Майнський університет) за останні роки ці показники зросли більше, ніж на 20%.

З метою конструктивного вирішення виниклої ситуації щодо організації та реалізації корекційно-розвивального навчання дітей із вадами звуковимовної складової мовлення, при ДНЗ загального розвитку стали відкривати *дошкільні логопедичні пункти*. Згідно з наказом МОН України „Про затвердження Положення про логопедичні пункти системи освіти” [1] логопедичні пункти створюються у дошкільних навчальних закладах з метою необхідності виправлення мовленнєвих вад у дошкільників.

Проаналізувавши змістове наповнення „Положення...”, можна зробити загальний висновок щодо необхідності його удосконалення та наближення до потреб учителів-логопедів дошкільних логопунктів.

Отже, ми вважаємо за потрібне:

1) Розробити два окремих „Положення” про шкільні і дошкільні логопедичні пункти, адже форма, організація та зміст логопедичної роботи на них дуже різняться;

2) Виключити з переліку мовленнєвих вад для виправлення на дошкільних логопедичних пунктах такі тяжкі мовленнєві порушення, як дизартрія та алалія, бо вони потребують довготривалої щоденної логопедичної роботи;

3) За кожним дошкільним логопедичним пунктом закріпити лише один дошкільний навчальний заклад, адже кількість дошкільників в умовах сучасних ДНЗ значно варіюється: від 7–10 до 35–40 дітей в одній групі;

4) Вилучити поняття „підготовчі логопедичні групи”, адже, на жаль, групи такого типу вже давно не функціонують у ДНЗ як загального розвитку, так і у спеціальних компенсуючого типу, відповідно до наказу МОН України „Про прийом дітей до 1 класу загальноосвітніх навчальних закладів”, де зазначається: „До 1 класу загальноосвітнього навчального закладу зараховувати дітей, як правило, з 6 років” [3];

5) Внести таку поправку щодо кількості дітей, охоплених логопедичною допомогою: „в залежності від характеру мовленнєвих порушень у дошкільників, але не більше 25 осіб”;

6) Виправити термін „мова” на „мовлення”, „мовна картка” на „мовленнєва”, адже вчитель-логопед займається виправленням саме мовленнєвих вад;

7) Вилучити термін „групові заняття”, адже фронтальна (групова) робота передбачає залучення до корекційно-розвивальної роботи одночасно усіх дітей, які знаходяться на обліку на логопедичному пункті. Тож буде доцільним використовувати термін „підгрупові ігри-заняття”, адже основною формою організації навчально-корекційної роботи є саме вони. Варто відмітити, що підгрупові ігри-заняття можуть проводитися лише на етапі автоматизації того чи іншого звука, а в інші періоди логопедичної роботи основною формою її проведення будуть саме індивідуальні ігри-заняття.

Підсумувавши вищезначене, можна з нових позицій визначити дві важливі складові корекційно-розвивальної роботи на дошкільних логопедичних пунктах:

1) організація роботи та

2) основні освітні завдання вчителя-логопеда.

Організація роботи вчителя-логопеда логопедичного пункту ДНЗ загального розвитку:

1) Логопедичний пункт відкривається районним (міським) органом державного управління, забезпечується відповідним обладнанням і розміщується у приміщенні дошкільного навчального закладу;

2) Площа логопедичного пункту має бути не меншою 20 кв. м і відповідати основним санітарно-гігієнічним нормам;

3) На логопедичний пункт зараховуються діти, котрі мають фонетичний (ФНМ) і фонетико-фонематичний недорозвиток мовлення (ФФНМ) легкого ступеня;

4) Випуск дітей із виправленим мовленням, а по мірі звільнення місць їх прийом, здійснюється упродовж усього навчального року;

5) Тривалість робочого тижня вчителя-логопеда складає 20 годин;

6) Мова навчання на логопедичному пункті – українська (відповідно до [2]).

Основні освітні завдання вчителя-логопеда логопедичного пункту ДНЗ загального розвитку:

1) Попередження виникнення мовленнєвих порушень у дітей;

2) Діагностика мовленнєвого розвитку дошкільників старших груп ДНЗ загального розвитку свого мікрорайону, виявлення серед них тих, хто потребує логопедичної допомоги, оцінка їх мовленнєвої готовності до шкільного навчання;

3) Корекція звуковимови вихованців ДНЗ, розвиток їх усного мовлення в цілому (фонетико-фонематичної, лексико-граматичної складової, зв'язного мовлення);

4) Взаємодія з педагогами ДНЗ з питань засвоєння дітьми Державної програми; консультативна допомога;

5) Пропаганда логопедичних знань серед педагогів (вихователів, практичних психологів) і батьків, надання відповідних рекомендацій щодо створення необхідного мовленнєвого середовища, закріплення набутих мовленнєвих навичок;

6) Здійснення зв'язку з учителями-логопедами інших ДНЗ і шкіл, дитячих поліклінік, психолого-медико-педагогічних консультацій (ПМПК);

7) Самоосвіта та підвищення фахового рівня.

Доцільно коротко зупинитися на особливостях діагностичної та логопедичної роботи на дошкільних логопунктах.

Особливості проведення діагностичної роботи вчителя-логопеда:

1) Вчитель-логопед несе відповідальність за організацію та своєчасне виявлення дітей із мовленнєвими вадами і за комплектування підгруп;

2) Зарахування на логопедичний пункт здійснюється на основі обстеження усного мовлення дітей, яке проводиться з 1 по 30 вересня та з 1 по 30 травня;

3) Вчитель-логопед здійснює вивчення рівня мовленнєвого, пізнавального, соціально-особистісного, фізичного розвитку та індивідуально-типологічних особливостей тих дітей, які потребують логокорекції;

4) Обстежені дошкільники з вадами мовлення після заповнення мовленнєвих карток проходять відповідну реєстрацію, а створений список подається вчителем-логопедом в орган державного управління освітою, якому підпорядкований логопедичний пункт;

5) Учитель-логопед може рекомендувати батькам або особам, які їх замінюють, провести додаткове обстеження дитини спеціалістами (ортодонтом, стоматологом, отоларингологом, невропатологом, психіатром).

Особливості корекційно-розвивальної роботи вчителя-логопеда:

1) Вчитель-логопед визначає основні напрями та зміст роботи з кожним із вихованців, систематично проводить необхідну профілактичну та корекційно-мовленнєву роботу з дошкільниками у відповідності з індивідуальними програмами;

2) Ігри-заняття проводяться вчителем-логопедом як індивідуально, так і підгрупою у час, вільний від основних ігор-занять та з урахуванням режиму роботи ДНЗ;

3) Індивідуальні ігри-заняття проводяться не менше двох разів на тиждень із тими дітьми, котрі мають фонетичні порушення, не менше двох разів із тими, що мають фонематичний недорозвиток;

4) Тривалість індивідуальної гри-заняття становить 15–20 хв., підгрупової – 25–30 хв.;

5) Наповнюваність підгрупи складає 2–3 особи, бажано одного віку, з однорідним мовленнєвим порушенням;

б) Підгрупові ігри-заняття проводяться з дітьми із ФН – не менше 1 разу на тиждень, ФФНМ – не менше двох разів на тиждень. Відвідування занять дітьми фіксується вчителем-логопедом у журналі обліку відвідування;

7) Структурними компонентами ігор-занять є:

А) індивідуальних:

а) артикуляційна гімнастика;

б) дихальна гімнастика;

в) постановка звуків;

г) закріплення набутих навичок;

Б) підгрупових:

а) автоматизація поставлених звуків;

б) розвиток дрібної моторики та координації рухів;

в) формування фонематичного слуху, навичок звукового, складового аналізу та синтезу;

г) збагачення словникового запасу;

г) удосконалення граматичної будови мовлення;

д) формування зв'язного мовлення;

е) навчання грамоти;

8) У кінці навчального року вчитель-логопед звітує перед районним (міським) органом управління освіти про результати корекційної роботи;

9) Теми, дати проведених учителем-логопедом консультацій для батьків, їх прізвища фіксуються в окремому журналі обліку консультацій.

Отже, правильно організована логопедична допомога дошкільникам в умовах логопедичного пункту дозволяє виправити мовлення у значної кількості дітей, повніше використати резерви корекційно-мовленнєвого впливу та зробити його органічною складовою цілісного дошкільного навчально-виховного процесу.

В статті ми зупинилися лише на окремих проблемних аспектах організаційно-навчального змісту, які потребують негайного вирішення. Проте на сьогодні роботу логопедичного пункту значно ускладнюють і досі нерозв'язані питання відсутності уніфікованого нормативно-правового забезпечення, розробок програмно-методичних матеріалів, фінансування не навчальних закладів, а навчання дитини,

труднощі у погодженні окремих аспектів навчально-виховної роботи з корекційно-мовленнєвого впливу на дітей з іншими безпосередніми учасниками освітнього процесу – вихователями, методистом, директором та ін. Сподіваємося, що наші пропозиції знайдуть своє втілення у розробці оновленого положення про дошкільні логопедичні пункти і стануть вагомим кроком на шляху удосконалення спеціальної дошкільної освіти.

Література:

1. Про затвердження Положення про логопедичні пункти системи освіти : наказ М-ва освіти і науки України від 13 трав. 1993 р. № 135 [Електронний ресурс] // Режим доступу до вид. : <http://www.zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi.../>
2. Про мови України : Закон України // Відомості Верховної Ради України. – 2001. – № 49. – ст. 259 [Електронний ресурс] // Режим доступу до вид. : <http://www.ut.net.ua/Publication/4537/>
3. Про прийом дітей до 1 класу загальноосвітніх навчальних закладів : наказ М-ва освіти і науки України від 07 квіт. 2005 р. № 204 [Електронний ресурс] // Режим доступу до вид. : http://www.osvita.ua/legislation/Ser_osv/4346